

te brengen. Denkt bijv. aan de talrijke en ingewikkelde vraagstukken, die bij de historische critiek van Oud- en Nieuw-Testament, bij de dogmatiek en de ethiek, bij de evangelisatie, de zending en de armenzorg, bij het strafrecht, de sociale wetgeving en de grens der staatsinmenging zich voordoen, en ieder gevoelt, dat wij allen nog zoekende zijn en het laatste woord nog niet spreken kunnen. Ja, op goede gronden laat het zich voorspellen, dat geen enkel mensch en dat niet één geslacht en zelfs niet ééne eeuw tot oplossing van al deze problemen in staat is, maar dat God zelf in den loop der historie orde in den chaos moet scheppen en het licht uit de duisternis moet doen opgaan.

Van dit hooge standpunt uit beschouwd, zijn de namen orthodox en modern kleinzielig en enghartig te noemen. En daarbij komt nog, dat beide woorden over den inhoud van wat men gelooft niets uitspreken. Modern is een naam, die al in de Middeleeuwen voorkomt en telkenmale gegeven is aan een persoon of partij, die met iets nieuws optrad, van wat aard dit ook ware; en orthodox is een woord, dat alleen instemming met eene of andere belijdenis insluit en hoegenaamd niet beslist, of men Grieksch of Rooms, Luthersch of Remonstrantsch, Joodsch of Mohammedaansch orthodox is. Bovendien legt het alleen op overeenstemming met de belijdenis nadruk, alsof dit het eenige en het hoogste ware. Daartoe bestaat nu in de Grieksche en de Roomsche kerk misschien eenig recht, omdat het geloof daar niets meer is dan een nudus assensus aan de waarheden, welke de kerk belijdt, hoewel dit geloof dan toch weer onvoldoende wordt geacht en aanvulling door de liefde behoeft. Maar de fides salvifica droeg in de Reformatie van den aanvang af een gansch ander karakter; ze was eene zaak meer van het hart dan van het hoofd, magis cordis quam cerebri, een vertrouwen op Gods genade in Christus en eene verzekerdheid des heils. De naam orthodox miskent dit element geheel en geeft den indruk, alsof instemming met de belijdenis het een en al ware; en dat is het niet en mag het niet zijn. De universiteit, die ons hier in deze ure samenbrengt, plaatste zich dan ook niet op orthodoxen, maar op Gereformeerden grondslag, en de kerken, met wie hare